

İnsan Hakları ve İhtiyaçlar

Dr. Öğr. Üyesi Aysel TEKGÖZ

Sh ve İhtiyaçlar..

- Her gün konuşulur; barınma ihtiyacı, güvenlik ihtiyacı, sh ihtiyacı
- Planlı değişim süreci; sorunları ihtiyaçlara çevirme..
- İhtiyaç değerlendirmesi yap.
- Daha fazla kaynaęa ihtiyaç var.
- SH insan ihtiyaçları mesleği midir?, insan hakları mesleği midir?
- İnsan ihtiyaçlarını değerlendirme mesleği değil, insan hakları mesleği olarak tanımlayacağız

İhtiyaç Değerlendirmesinin Varsayımları

- Pozitivist yaklaşılır
- İhtiyaçlar objektiftir ve herkesin ihtiyacı aynıdır.
- Herkes benzer vakalarla uğraşır ve çözüm aynıdır.
- Farklı sonuç çıkıyorsa, ihtiyacı ölçme aracın yanlıştır.
- Masa tek iki kişi farklı sonuç buluyorsa mezura yanlıştır gibi.
- İnsan ihtiyacı masa gibi olabilir mi?

İhtiyaç Kavramı

- Kavram problemsiz görünür, hemen kullanırız.
- Belirli koşullar altında, birey ya da herhangi bir sistemin kendisinden beklenen işlevleri yerine getirebilmesi için ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir.
- Dolayısıyla ihtiyaç, işlevsel sorunlarla birlikte ele alınan bir mesele olmaktadır

İhtiyaç Kavramı

- Kimin ihtiyacı
 - birey-grup-topluluk ya da toplum düzeyinde mi?
 - ulusal ya da uluslar arası düzeyde mi?
- Kim için,
- Kim tarafından,
- Hangi amaçla,
- Hangi koşullarda,
- Nasıl değerlendirildiği,
- Nasıl karşılandığı

İhtiyaçlar Sorunu

- İhtiyaçlar değer ve ideoloji yüklüdür. Farklı değerlere sahip insanların farklı ihtiyaçları olabilir.
- Koşullarla bağlantılıdır.
- Farklı bireylere göre farklı ihtiyaçlar tanımlanabilir.
- Bu da sosyal hizmette ihtiyaç değerlendirmesinin pozitivist bir anlayışla ele alınamayacağını göstermektedir.
- Şular arasında bile ihtiyaç değerlendirmesi farklılaşır. Atarkil bir şhu ile feminist bir şhu.
- İhtiyaç belirleyen ve ihtiyacı belirlenen arasındaki güçsüzleştirici ilişki
- Kişinin kendi ihtiyacını belirlemesi

Yaşam Koçları..

- Ne zaman uyumalı ne zaman uyanmalısın?
- Nasıl yemek yemelisin?
- Kaç çocuk doğurmalı, eşine nasıl davranmalısın?
- Nasıl yas tutmalı, ne kadar spor yapmalısın?
- Nasıl ölmelisin?
- Paternalist bir bakış açısı. İhtiyaçlarını ben biliyorum, ben bu konuda uzmanım ve sana yardımcı olacağım.
- Doğrusunu bilen profesyoneller..

Sonuçlar

- Kendi hayatımızı kontrol edememe
- Her sorunda bir uzmana kořma
- Profesyonel hizmetlerin pasif tüketicilerini yaratma
- Güçsüzleşme
- Doktorlar, avukatlar, şular hepsi yapabilir..
- İhtiyacımız olan hak temelli uygulama!

İhtiyaç nedir? Sh, İhtiyaç ve Haklar İlişkisi

- Bir ihtiyaç beyanında bulunduğumuzda bir şeyin başka bir şey için gerekli olduğunu söyleriz.
- Yazma... kalem
- Yolcukuk... otobüs
- Huzur.. Meditasyon
- Tüm ihtiyaçlarım birer sonuç değil, sonuca ulaşmak için bir araç.
- Peki hangi ihtiyaç daha önemli?
- 1. İyi görünme mi, hayatta kalma mı?
- 2. bu sonuca ulaşmak için tek yol bu mu?

Sh ve Haklar İlişkisi

- Her ihtiyaç beyanı aynı zamanda bir hak beyanıdır.
- İstenilen sonuç; iddia edilen hakkın karşılanmasıdır.
- Çocuk bakım merkezi ihtiyacı: ebeveynin çalışma hakkı ya da çocuğun rekreasyonel vakit geçirme hakkı
- Özel eğitim sınıfı ihtiyacı: uygun eğitim hakkı ve maksimum potansiyelini geliştirme hakkı
- Huzurevi ihtiyacı: yaşlının bakım hakkı ve ailenin boş zaman hakkı
- İhtiyaçları böyle kolay ifade ederken, hakları etmeyiz.

Hak temelli Sh

- Haklar SH uygulamasının temelidir.
- Hak temelli sh: hak kelimesinin ihtiyaç kelimesinden daha fazla gündelik hayata yerleştiği, ne zaman bir ihtiyaçtan bahsedilse, o ihtiyacın arkasında yatan hakların belirlendiği ve keşfedildiği bir sosyal hizmet biçimidir.
- Hangi ihtiyacın daha önemli olduğu hangi hakkın daha önemli olduğundan geçer.
- Ancak bireysel güvenlik hakkı da silah taşıma hakkı da birer haktır. Haklar çatışabilir. Dolayısıyla BAĞLAMA Bakmak gerekir.

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Maslow (1954)'e eleştiriler

- İhtiyaçlar hiyerarşik olarak ele alınamaz.
- İhtiyacı bireysel olarak ele almıştır. Sosyal, kültürel ve politik boyutlarını göz ardı etmiştir.
- İhtiyaçların nasıl karşılanacaklarına ilişkin mekanizmaları, sosyal destek sistemlerini ele almamıştır.
- Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki yoksulluk koşulları açısından bu ülkelerin toplumsal koşullarıyla uymamaktadır.

İhtiyaçlar ve Haklar

İhtiyaçlar

Haklar

Farklı İhtiyaçlar ve Haklara Öncelik Verme

Neden yeni kıyafetlere ihtiyaç duyarım?

İyi görünmek için

Neden iyi görünmeye ihtiyaç duyarım?

Ruh sağlığını ve kişisel sağlığını geliştirebilmek için

Neden ruh sağlığını ve kişisel sağlığını geliştirmeye ihtiyaç duyarım?

Çünkü bu insan oluşumun bir parçasıdır

İhtiyaçlar ve Haklar Hiyerarşisi

- İnsan haklarının her biri gereklidir ve hiçbirini diğerleri olmadan yeterli değildir.
- İhtiyaçlar araçtır, amaç insan hakkının gerçekleşmesidir.
- Haklar hiyerarşisinde evrensel bir görüş birliği söz konusu olamaz

Bağlamsallaşmış Haklar Olarak İhtiyaçlar

- Önemli olan tüm insanların haklarının karşılanmasıdır fakat **aynı şekilde karşılanmak zorunda değildir. Örnek: Eğitim.**
- **Evrensel bir hak ama ihtiyaçlar farklı olabilir. Az nüfuslu uzak bölgelerde online eğitim fırsatlarının artırılması, gezgin öğretmenler, ek yardımcı kişiler vb.**
- **Özel eğitim sınıfına ihtiyaç yoksa açılmaması vb.**
- **Bir hakla ilişkin bir çok ihtiyaç var: eğitim hakkı: bina, bilgisayar, kiTAP, video, görseller vb.**
- **ÖRNEK: barınma hakkı: o mekana ilişkin iklim, toprak yapısı, mevcut malzemeler farklı konut ihtiyaçları var ama haklar evrensel.**
- Kültürel farklılığa değer verilen bir dünyada insan haklarının gerçekleştirildiği yollardaki **çeşitlilik** en üst seviyede olmalıdır.
- İnsan hakları yaklaşımı tüm toplumların insan hakları yükümlülüklerini yerine getirmesini gerektirmektedir. Bunun **nasıl yapıldığı önemli değildir** çünkü toplumlar bunu birbirimizin deneyimlerinden feyz alabileceğimiz ve zengin bir kültürel çeşitliliği sürdürebileceğimiz farklı yollardan yapar.

Bağlamsallaşmış Haklar Olarak İhtiyaçlar

- İhtiyaç beyanları kültürel ve diğer çeşitliliklerin evrensel bir insan hakları çerçevesine dahil edilme yolu haline gelir.
- Genelleştirilmiş haklar tüm insanlar için evrensel ve sürekli olarak görülür fakat bu hakların farklı bağlamları farklı ihtiyaç tanımları ve iddialarına yol açar.
- Tüm insanlar için tek tip evrensel insan ihtiyaçlarının dayatılması baskıcı ve diktatörce görülecektir ve bu durum çeşitliliğe izin vermeyecektir.

İhtiyaçları ve Hakları Kim Tanımlar?

- Sosyal hizmet uzmanının ihtiyaçların tanımlanması sürecinde **yardımcı** rolü vardır.
- Yoksa güçsüzleştirir.
- İhtiyaç tanımlaması sosyal hizmet uzmanı ve birey, aile, grup ya da topluluk arasında, her birinin uzmanlığının **paylaşıldığı** ve sosyal hizmet uzmanının doğrudan etkilenen insanların ihtiyaç tanımlama süreçlerine yardım ettikleri bir **ortaklık** şeklinde olmalıdır.

Vaka: Bir Vejetaryenin Et Yemesine İzin Verip Vermeme

75 yaşında uzun yıllar vejetaryen hareketlerine dahil olmuş yaşlı bir adam Alzheimer hastalığına yakalanmakta ve yaşlı bakım merkezine yerleştirilmektedir. Bakım merkezinde eski alışkanlığı ve yaşam tarzına uygun olacak şekilde vejetaryen yemekler tüketmeye devam etmektedir. Ancak bir gün yanlışlıkla başkası için hazırlanan köfte ve patatesten oluşan bir menüyü yemektedir. Bu menüyü çok beğenen adam sonraki öğünde herkesin yediğinden farklı yemek yediğini fark ediyor. Bakım çalışanları onun vejetaryen menülerle beslenmesi konusunda ikna etmeye çalışsa da, adam sadece kendisi için hazırlanan menüyü yemeyeceğini açıkça ifade etmektedir. Bakım merkezinin temel çalışanı bu durumu daha önce çalışanlara vejetaryen menüsü dışında bişey verilmesini yasaklayan adamın eşiyle paylaşmıştır. Adamın eşi ısrarla et veya onun ifadesiyle "*bayatlamış ölü vücut parçalarını*" yemenin eşinin görüşlerine uygun olmadığını söylemiştir. Bakım evi çalışanları buna itaat etmeye çalışsa da her öğünde adamın bağırıp çağırdığı protestolarıyla karşılaşmakta ve adam bazen başkalarının artık yemeğini büyük bir zafer gösterisi ve büyük bir keyifle yemektedir. Birim yöneticisi ve çalışanlar bu durumla nasıl baş edeceğini bilmemektedir. Adamın et yemesine izin vermeliler mi? Adamın eşine ne söylemeliler?